

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY (PPŠ)

ŠKOLNÍ ROK 2021/2022

ZÁKLADNÍ ÚDAJE - Litoměřice

Název a adresa školy	Základní škola speciální, Základní škola praktická a Praktická škola, Šaldova 6, Litoměřice 412 01
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Jan Preiss
Telefon na ředitele	416 735073
E-mail na ředitele	preiss@seznam.cz , info@zssaldova.cz

Jméno a příjmení školního metodika prevence (ŠMP)	Mgr. Kateřina Dvorská
Telefon	416 531760
E-mail	dvor.kat@seznam.cz

Jméno a příjmení výchovného poradce (VP)	Mgr. Lenka Šerksová
Telefon	416 735073
E-mail	lenka.serksova@centrum.cz

MPP vypracovala:	Mgr. K. Dvorská	podpis
------------------	-----------------	--------

		Podpis ředitele školy
Seznámení ředitele/ředitelky školy s MPP	25.8. 2021	
Seznámení pedagogického sboru školy s MPP	25.8. 2021	

PPŠ (dříve Minimální preventivní program) vychází z těchto materiálů:

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018
Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování č.j. 21291/2010-28
Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování prevenci a postihu záškoláctví č.j. 10 194/2002-14, Věstník MŠMT sešit 3/2002.
Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany na školách a školských zařízeních 2016 č.j. MŠMT 211492016

Preventivní program – zasahuje výchovnou a naukovou složku vzdělávání během celého školního roku, směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu tříd, k pozitivní změně motivace žáků a pedagogů a změnám vyučovacích metod.

Obsah:

A. Zmapování situace ve škole pro stanovení cílů PPŠ

B. Cíle vyplývající ze zmapování situace

C. Strategie a metody dosahování cílů, formy realizace PPŠ

I. Práce pedagogického sboru a vedení školy

II. Spolupráce školy s rodiči

III. Program preventivních aktivit pro žáky školy

IV. Spolupráce s okolím školy

V. Rámcový časový harmonogram realizace programu

VI. Postup školy při výskytu a zneužívání návykových látek,

VII. Program proti šikanování, krizový plán

VIII. Evaluace

IX. Přílohy

Použité zkratky:

PPŠ – preventivní program školy

RCH – rizikové chování

A. Zmapování situace ve škole pro stanovení cílů PPŠ

Hlavním účelem je poskytování základního vzdělání, které vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení. Aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické a duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturám a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.

Organizace též poskytuje vzdělání žákům s těžkým mentálním postižením, žákům s více vadami a žákům s autismem. Organizace dále zajišťuje zájmové vzdělání, které poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Dále organizace poskytuje střední vzdělání, které rozvíjí vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty získané v základním vzdělávání důležité pro osobní rozvoj jedince. Dalším účelem je poskytování žákům obsahově širšího všeobecného vzdělání nebo odborného vzdělání spojeného s všeobecným vzděláváním a upevňováním jejich hodnotové orientace, dále pak vytváření předpokladů pro plnoprávný, osobní a občanský život, samostatné získávání informací a celoživotní učení, pokračování v navazujícím vzdělávání a přípravě pro výkon povolání nebo pracovní činnosti.

Organizace zajišťuje pro děti, žáky, studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů při přípravě budoucího povolání. Školská poradenská zařízení spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí a s orgány péče o mládež a rodinu, zdravotnickými zařízeními, popřípadě s dalšími orgány a institucemi.

Hodnocení situace v oblasti rizikového chování ve škole z hlediska pedagogů

Z diskusí v rámci pedagogických porad vyplynulo, že téměř každý pedagog se ve své třídě setkal s RCH. Jednalo se nejčastěji o jednotlivce, jejich vztah ke spolužákům, ale také k zaměstnancům školy.

Pedagogové na II.stupni přiznávají, že velice vážně spolupráce zákonných zástupců s třídními učiteli, kteří tak mají špatnou zkušenost se vstřícností ze strany rodiny k nápravě chování jejich dětí.

Na II.stupni se vyskytuje v mírnější formě šikana (spíše psychická), učitelé ji považují za velmi nebezpečnou formu agresivního chování. Učitelé se také často setkávají se špatným omlouváním absence žáků.

Přehled řešených případů v oblasti rizikového chování v loňském školním roce (podrobnosti v záznamech ŠMP)

1 případů počáteční šikany a agresivní formy chování

6 případů zanedbání školní docházky a záškoláctví

1 případy problémového chování (drzé chování vůči vyučujícím a doзору)

1 případy kouření v budově školy nebo na mimoškolních akcích

B. Cíle vyplývající ze zmapování situace

1. Cíle programu (dlouhodobé):

- Informovanost všech žáků školy v oblasti rizikového chování.
- Systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu.
- Poskytnutí dostatečného zázemí k trávení volného času v prostorách školy.
- Podpora vlastní aktivity žáků a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.
- Začleňování méně průbojných žáků do kolektivu, odstranění nevhodného chování mezi žáky.
- Zapojení celého pedagogického sboru školy.
- Aktivní spolupráce s rodiči žáků.
- Vyhodnocení.

2. Cíle programu (krátkodobé):

- posílení dozorů na problematických místech školy a tím předcházení šikaně (WC, apod.)
- aktuální řešení vzniklých problémů mezi žáky

Preventivní témata jsou frekventována zejména v následujících předmětech:

- Výchova ke zdraví
- Výchova k občanství
- Přírodověda
- Přírodopis
- Vlastivěda
- Český jazyk
- Prvouka
- Výtvarná výchova
- Tělesná výchova
- Chemie
- Pracovní výchova
- Zeměpis

Témata pro 1. – 3. ročník:

Kouření, alkohol(ismus), užívání drog, zneužívání léků

- základní informace
- zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu atd.

Odmítání návykových látek

- jak říci „Ne!“

Zdraví

- hodnota zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- jak si udržet dobré zdraví
- zdravý životní styl

„Na koho se mohu obrátit, když mám problémy?“

- rodiče, učitelé apod.
- důležitá telefonní čísla

Dopravní výchova

- základy dopravní výchovy (návštěva dopravního hřiště, prožitkové aktivity)
- základní pravidla silničního provozu pro chodce a cyklisty, chování při dopravní nehodě.

Osobní vztahy

- vztahy mezi oběma pohlavími v daném věku

Osobní bezpečí

- chování v rizikovém prostředí a v krizových situacích, služby odborné pomoci

Témata pro 4. a 5. ročník:

Zdraví

- jedna ze základních lidských hodnot
- činnosti vhodné z hlediska zdraví

Návykové látky

- zdravotní a sociální rizika při užívání návykových látek
- argumenty ve prospěch zdraví
- návykové látky z pohledu zákona (pouze základní informace)

Mezilidské vztahy

- základní mezilidské vztahy (v rodině, ve škole atd.)
- projevy lidské nesnášenlivosti (především rasismus a xenofobie)
- chování v rizikovém prostředí a v krizových

„Mám právo ...“

- protiprávní jednání (šikana, násilí, zastrašování)

Trestná činnost mládeže

Záškoláctví

Osobní bezpečí

- chování chodců a cyklistů v silničním provozu

Témata pro 6. – 9. ročník:

Závislosti

- co je to závislost
- na čem mohou být lidé závislí
- jak se závislosti zbavit
- účinky na organismus
- právní aspekty

Kouření a alkohol

Marihuana a další „měkké drogy“

„Tvrdé drogy“

Vztahy

- respekt
- vztahy v rodině, se spolužáky a učiteli apod.
- sexualita
- vhodné chování a komunikace
- práce ve skupině
- právní vztahy

Zdravý životní styl

- umění hodnotit vhodné a nevhodné návyky
- pohyb, relaxace, duševní hygiena (vč. náboženství a sekt)

Právo a pomoc

- zneužívání, domácí násilí
- šikana, vandalismus a jiné formy násilného (protiprávního) jednání

Trestná činnost mládež

Záškoláctví

Osobní bezpečí

- chování chodců a cyklistů v silničním provozu

Veškerá práce je postavena na dvou základních principech. Na respektu k potřebám jednotlivce (žáka stejně jako učitele) a na komunikaci a spolupráci uvnitř školy všech se všemi a mezi sebou (učitelů, žáků, rodičů) i vně školy.

C. Strategie a metody dosahování cílů, formy realizace PPŠ

I. Práce pedagogického sboru a vedení školy

Učitelé během celého roku aktivně spolupracují s metodikem prevence zejména na zachycení varovných signálů, podílejí se na realizaci PPŠ a podporují rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky. Začleňují preventivní témata do výuky jednotlivých předmětů (viz ŠVP). Jednotlivé problémy a nejasnosti z oblasti prevence rizikových projevů chování, konzultují s metodičkou prevence, výchovnou poradkyní a vedením školy. Třídní učitelé motivují žáky k vytvoření vnitřních pravidel třídy v souladu se školním řádem. Důsledně postihují (navrhují postihy) v případě porušení školního řádu. S rodiči komunikují nejen prostřednictvím třídních schůzek, ale ihned, když se objeví problém.

Ředitel škol podporuje spolupráci metodika prevence s učiteli, žáky a rodiči. Zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci. Řeší aktuální problémy související s výskytem rizikového chování na škole. V případě potřeby svolává výchovné komise.

Školní metodik prevence – koordinuje přípravy a realizaci programů, komunikuje s žáky, rodiči, ostatními pracovníky školy (především s třídními učiteli), odkazuje na další odborníky, monitoruje žáky v riziku a s poruchami chování, zaměřuje se na zachycování varovných signálů souvisejících s problematikou rizikových projevů chování, účastní se výchovných komisí, spolupracuje s organizacemi v oblasti primární prevence, dokumentuje průběh a hodnotí realizaci preventivní strategie.

Složení preventivního týmu:

Ředitel školy (popř. zástupkyně ředitele)
Školní metodik prevence
Výchovná poradkyně
Třídní učitel

II. Spolupráce školy s rodiči □

Rodiče budou o programu informovat především třídní učitelé na třídních schůzkách, ale rádi bychom spolupráci s rodiči v rámci možností i letos rozšířili. Především se zaměříme na dostatečnou informovanost rodičů hlavně v oblasti prevence užívání návykových látek a šikany. Stejně jako loni obdrží rodiče každého žáka 4. a 5. třídy a druhého stupně brožuru, která bude doplněna základními informacemi (nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohli u jejich dětí vyskytnout, ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany) a rozšířena o několik odborných rad, které by měly rodičům pomoci v případném včasném podchycení.

Pokud rodiče projeví zájem, rádi pro ně zajistíme alespoň jeden seminář nebo besedu s odborníkem. Budeme se snažit zapojit rodiče do programu i tak, že je požádáme, aby se k jeho průběhu prostřednictvím ankety vyjádřili. Na jejich dotazy a připomínky budeme zpětně reagovat. Rodiče budou informováni prostřednictvím webových stránek, třídních schůzek a dále mohou využívat konzultaci metodičky prevence a výchovné poradkyně. Po

předcházející domluvě je možná schůzka s kterýmkoliv z pedagogických pracovníků naší školy. Výchovná opatření jsou rodičům sdělována písemně.

III. Program preventivních aktivit pro žáky školy

Specifická prevence

1. – 5. ročník

V 1. – 5. ročníku budou vybraná témata opět zařazena do výuky. Jejich obsah budou žákům prezentovat převážně třídní učitelé, neboť děti dobře znají a vědí, na kterou problematiku se nejvíce zaměřit. Hlavní část preventivního programu na prvním stupni bude věnována rozvíjením schopnosti komunikovat, diskutovat, řešit problémy a konflikty a vyjadřovat své názory v komunitním kruhu třídy. Zároveň bychom ale dětem chtěli i letos nabídnout možnost besedovat s odborníky, umožnit jim vyzkoušet si své dovednosti a vědomosti v praxi a také žáci prvního stupně mají možnost i letos získávat informace z nástěnky.

Soutěž 1. – 5. ročníku

V druhém pololetí školního roku uspořádáme pro žáky prvního stupně již pravidelnou výtvarnou soutěž, jejíž náměty budou úzce korespondovat s tématy probranými v rámci preventivního programu.

Soutěž 6. – 9. ročníku

V druhém pololetí, stejně jako na prvním stupni, proběhne i v 6. – 9. ročníku soutěž. Zde již nebude omezena pouze na výtvarný projev, ale žáci budou moci vyjádřit své postoje k rizikovému chování.

Nespecifická prevence

Volný čas dětí.

Samostatnou kapitolu začlenění preventivního programu tvoří také poskytnutí zázemí k trávení volného času v prostorách školy.

- **školní družina:** pro žáky od 1. do 5. třídy, zajišťuje dostatečné rozvíjení všestranných schopností žáků (pomoc při práci na domácích úkolech, přípravy na druhý den školy, pomoc při problémech ve výuce, zajištění sportovních, výtvarných a hudebních aktivit)
- **školní zájmové kroužky:** v tomto školním roce mají žáci možnost navštěvovat tento kroužek -keramika
- **exkurze, kurzy a výlet**

Školní senát

I letos, stejně jako v několika předchozích letech, si žáci jednotlivých ročníků volí své zástupce do školní rady. Zvolení zástupci se scházejí několikrát do roka a snaží se svými návrhy zlepšovat podmínky pobytu ve škole. Své návrhy potom přednesou panu řediteli a tím mají možnost podílet se na chodu školy.

IV. Spolupráce s okolím školy

Organizace	Jméno odborníka	Kontakt (adresa, telefon, e-mail)
PPP	Mgr. Kozicová (ved.PPP, prevence)	416 733 031
	Mgr. Čobanjanová (SPU)	416 733 015
	PhDr. Junková (SPU)	416 733 015
	Mgr. Drašnarová (etoped)	416 733 015
SPC	PhDr. Tomická,PhD.	416 734 011 (LT)
	PhDr. Pechová	416 734 011
	Mgr. Dragounová	416 734 011
OSPOD	Bc. R. Gazsi (ved.)	416 916 124
	Bc. E. Bambasová	416 916 424
	Mgr. S. Barčíková	416 916 332
	Mgr. Tereza Bíbrlík	416 916 320
	K. Jetenská	416 916 326
Policie ČR		+420 974 436 701
Pediatři	MUDr. H. Jiránková	416 734 561
	MUDr. J. Kožíšek	416 532 422
	MUDr. Z. Zíma	608 851 622
	MUDr. K. Kubelková	416 742 024
Dětská psychiatrie	MUDr. Z. Táborská	416 731 805, 606 237 444
SVP	Ústí nad Labem	475 240 010
DDM -Rozmarýn	Mgr. Z. Bendová	602 160 450

V. Rámcový časový harmonogram realizace programu

Realizace PPŠ

- Preventivní strategie v jednotlivých ročnících je obsažena v ŠVP.
- Všichni pracovníci školy se budou snažit, aby u žáků docházelo k postupnému zvyšování sociálních kompetencí, a budou podporovat rozvoj jejich komunikačních dovedností.
- Škola se bude snažit o vytvoření pozitivního sociálního klimatu, prostoru pro smysluplné využití volného času žáků, o jejich výchovu k zodpovědnosti za své zdraví, zdravý životní styl a snížení výskytu rizikových projevů v chování žáků nabídkou volnočasových aktivit – zájmových útvarů
- Ve školním roce budou po zkušenostech z minulých let zorganizovány projektové dny.

- Žáci budou seznamováni formou besed s nástrahami rizikového chování. V průběhu celého školního roku budou žákům nabízeny další aktivity dle aktuálních potřeb a nabídek institucí, se kterými spolupracujeme.
- Škola spolupracuje s PČR, která pro žáky připravuje besedy s aktuálními tématy.
- Školní řád je rovněž vnímán jako nástroj prevence.
- Učitelé budou v jednotlivých předmětech své žáky vést k samostatnosti, toleranci a zodpovědnosti., budou je učit spolupráci a vhodné komunikaci.
- Problematika rizikových projevů chování a reakce na ně, bude průběžně zařazována především do třídnické hodiny a předmětů – VO (výchova k občanství), VZ (výchova ke zdraví), P (přírodopis), PV, VV, TV apod.
- Škola bude využívat programů pro boj s šikanou a dalšími rizikovými jevy

Rámcový časový harmonogram: (bude doplněn dle nabídky institucí)

VI. Postup školy při výskytu a zneužívání návykových látek

a) alkohol, drogy:

1. diskrétní šetření, pohovor s dítětem
2. kontaktovat rodiče
3. uvědomit zdravotnické zařízení
4. uvědomit odbor sociální péče MÚ
5. uvědomit policii (v případě podezření z dealerství)

b) kouření v budově školy:

1. napomenutí v ŽK
2. pozvání rodičů do školy + třídní důtka
3. výchovná komise + OSPOD + 2.stupeň z chování
4. přestupková komise + 3. stupeň z chování

Viz. Školní řád (příloha)

VII. Program proti šikanování, krizový plán

Program proti šikanování

Dodatek Minimálního preventivního programu pro rok 2008-2009, zpracovaný v souladu s Metodickým pokynem ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č.j. 24 246/2008-6 a s ustanovením § 29 zákona č. 5651/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí a co nejdříve odhalit a účinně řešit šikanování.

Základem prevence šikanování a násilí je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli, a to zejména:

- podpora solidarity a tolerance
- podpora vědomí sounáležitosti
- vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- rozvoj spolupráce mezi dětmi a jejich vzájemného respektu
- rozvíjení jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Pedagogičtí pracovníci a jejich kompetence:

Výchovný poradce

Výchovný poradce úzce spolupracuje s metodikem prevence, v případě odhalení šikanování navrhuje opatření, svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – SPC, PPP.

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří Program proti šikanování, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje se specializovanými institucemi a organizacemi, zejména s metodikem prevence v PPP. Předává informace týkající se diagnostiky a řešení šikany. Zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Třídní učitelé provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, podílí se na odhalování šikany a vyšetřování počáteční šikany. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace. Pedagogičtí pracovníci vedou důsledně a systematicky žáky a studenty k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka.

Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.

Všichni pedagogičtí pracovníci by měli vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce. Důležité aktivity školy nelze spojovat jen s určitým vyučovacím předmětem nebo skupinou předmětů. Vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči žákům ovlivňují chování žáků.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 168, 167 trestního zákona). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřzování (§ 166 trestního zákona) či schvalování trestného činu (§ 165 tr. zákona), v krajním případě i podněcování (§ 164 tr. zákona). Skutkovou podstatu účastenství na trestném činu (§ 10 tr. zákona) může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.

Ředitel školy

Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

Je odpovědný za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie, která je ve smyslu *Metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních* č. j. 20 006/2007-51 součástí Minimálního preventivního programu školy. Zajistí vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikanování, xenofóbie, rasové nesnášenlivosti aj. Vzdělávání pedagogických pracovníků se řídí § 10 vyhlášky č.317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systémem pedagogických pracovníků, ve znění

vyhlášky č. 412/2006 Sb. Vzdělávání školního metodika prevence ve specializačním studiu se řídí § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Ředitel zajišťuje v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním, podle potřeby při přecházení žáků mezi budovami školy, do zařízení školního stravování a do školní družiny. Především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet. Zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kybershikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesném zdraví oběti.

Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kybershikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Stádia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odraďují nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

(Stadia šikanování podle Michala Koláře, 1990, 1996, 1997, 2000 aj.)

KRIZOVÝ PLÁN

V rámci prevence rizikového chování (šikana, návykové látky, mentální anorexie, bulimie, sebevražedné pokusy, krádeže, vandalismus) je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoliv změnám v chování i prospěchu, které se u jednotlivce nebo v kolektivu vyskytnou. Při jakékoliv změně chování nebo i podezření je vždy nutné:

- pokud se týká jednotlivce, promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny
- o zjištěných poznatcích informovat třídního učitele, příp. ředitele školy, metodika prevence, výchovného poradce
- pokud se změna týká celého kolektivu, přenechat šetření na metodikovi prevence nebo výchovném poradci, kteří jsou proškoleni v řešení rizikového chování
- třídní učitel o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků a s ohledem na situaci buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení

Zákonným zástupcům žáků školní řád garantuje možnost získání informací o prospěchu a chování jejich dětí. Umožňuje žádat objasnění hodnocení prospěchu, chování a postupů řešení vzniklého problému. Zákonní zástupci mají možnost se obrátit na ředitele školy a žádat přešetření situace.

Třídní učitelé při podezření na zanedbání povinné péče o dítě, tělesné tresty, domácí násilí, apod. upozorní zákonné zástupce a informují o dané skutečnosti vedení školy, výchovného poradce a školního metodika prevence. Stejně postupují při obdržení této informace od jiných pedagogů, zaměstnanců školy či žáků. Pokud nedojde k pozitivní změně, hlásí situaci ředitel školy na odbor péče o dítě a na policii.

Všichni zaměstnanci školy, žáci i rodiče byli informováni, na koho se obrátit v případě řešení vzniklých problémů:

školní metodik prevence: Mgr. Kateřina Dvorská

výchovný poradce: Mgr. Lenka Šerksová,

KRIZOVÝ PLÁN ŠIKANA

Škola je povinná řešit šikany ve škole a na akcích pořádaných školou.

A. Učitel je svědkem šikany – brutálního násilí

- Zásah pedagoga či jiné dospělé osoby ve škole ku prospěchu oběti.
- Odvést okamžitě oběť do bezpečí.
- Ihned se vrátit zpět do třídy nebo do ní poslat jiného pedagoga, příp. pověřit dozorem někoho ze žáků (zabránění domluvě agresorů na křivé skupinové výpovědi)!
- Zalarmovat další pedagogy a domluvit se na spolupráci při vyšetřování – i za cenu přerušování výuky! Nejlépe rozdělit třídu na 2 poloviny, zabezpečit pedagogický dozor.
- Pokračovat v pomoci a podpoře oběti (dát oběti napít, zajistit lékařské vyšetření)! Po návratu od lékaře nepouštět oběť zpět do třídy.
- Kontaktovat rodiče oběti.
Při rozhovoru s rodiči se vyvarovat slova šikana, lépe je používat trápené nebo ubližované dítě. Hovořit s nimi „na rovinu“, ujistit je, že se konflikt řeší. Dohodnout s rodiči, jakým způsobem bude zajištěna bezpečnost dítěte (nejlépe nechat doma).
- Ohlásit celou věc policii a kurátorovi pro mládež.
- Následuje vlastní vyšetřování.

B. Učitel se o šikaně od někoho dozví

1. OVĚŘENÍ SITUACE

- Získat kolegy (max. 3), kteří budou spolupracovat na šetření. (Třídní učitel může spolupracovat, ale nesmí být hlavní vyšetřovatel).
- Nalézt vhodné informátory. Promluvit s více informátory, případně je požádat, zda-li by to mohli dosvědčit. Nenaléhat!
- Nalézt vhodné svědky.
- Kontaktovat rodiče.

2. VYŠETŘOVÁNÍ

- Provést zápis.
- Nenaléhat, nechat je říct to, co chtějí.
- Mít při vyšetřování třetí osobu jako svědka.
- Pokračovat v pomoci a podpoře oběti.
- začít vyšetřování se „zdravým jádrem“, nikdy nezačínat agresory:
ROZHOVOR SE SVĚDKY
ROZHOVOR S OBĚTÍ
ROZHOVOR S AGRESORY

3. HLEDÁNÍ NÁPRAVY

A) METODA USMÍŘENÍ

Provádí se především u počátečních stadií šikany a vykazuje-li agresor ochotu své chování změnit.

- Domluva a usmíření mezi aktéry šikany, bez trestu.
- Řízené hledání nápravy, vcítění se agresora do oběti, pochopit její utrpení.

B) METODA VNĚJŠÍHO NÁTĚLAKU

Provádí se u pokročilejších forem šikany.

- Ustanovit výchovnou komisi.
- Přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování

- Individuální rozhovor s agresorem a jeho rodiči.
- Oznámit trest před celou třídou.
- Zajistit ochranu oběti.

4. DOKUMENTACE

KRIZOVÝ PLÁN NÁVYKOVÉ LÁTKY

Pojem návykové látky zahrnuje veškeré látky (mj. omamné a psychotropní), které jsou schopné ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. Patří sem také alkohol a tabák. Konzumace návykových látek osobami mladšími 18 let je považována za rizikové chování.

Užívání návykových látek v prostorách školy a na všech školních akcích není přípustné! Všichni zaměstnanci školy mají oznamovací povinnost k řediteli školy v případě, kdy žáci omamné látky užívají, distribuují nebo u sebe přechovávají.

1. TABÁKOVÉ VÝROBKY

Jak řešit konzumaci tabákových výrobků ve škole?

- Tabákový výrobek je třeba žákovi vhodným způsobem odebrat a zajistit, aby nemohl pokračovat v konzumaci.
- Pedagog dále sepiše o události krátký záznam s vyjádřením žáka (zejména od koho má tabákový výrobek), informuje třídního učitele a předá zápis metodikovi prevence, který jej založí do své agendy.
- Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka.
- V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se chování opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně - právní ochrany dětí.
- Jsou vyvozeny sankce dané školním řádem.

2. ALKOHOL

Jak řešit konzumaci alkoholu ve škole?

- Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, voláme RZS.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagog následovně:
Informuje TU, o události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho alkohol má), který odevzdá školnímu metodikovi prevence, ten jej založí do své agendy a vyrozumí vedení školy.
- V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyzve škola ihned zákonného zástupce žáka, aby si jej vyzvedl.
- Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.
- Zákonnému zástupci ohlásí škola tuto skutečnost i v případě, že je žák schopen výuky.
- Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dětí.
- Z konzumace alkoholu škola vyvodí sankce dané školním řádem.

- V případě podezření na intoxikaci žáka provede pedagogický pracovník test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška) na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje podle výše uvedených bodů.

Jak řešit nález alkoholu ve škole?

1) pedagog nalezne v prostorách školy alkohol

- Tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy.
- Sepíše stručný záznam o události, který předá metodikovi prevence.

2) pedagog zadrží u některého žáka alkohol

- Tekutinu nepodrobuje žádnému testu.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- O nález sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pedagog tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo zástupce školy. Zápis založí školní metodik prevence do své agendy.
- O nález vyrozumí zákonného zástupce žáka. Pokud se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, upozorní i orgán sociálně-právní ochrany dětí.
- V případě potřeby předá zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.
- Škola vyvodí sankce dané školním řádem.

3. OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY - (OPL)

Jak řešit konzumaci OPL ve škole?

- Návykovou látku je potřeba žákovi odebrat a zajistit, aby v konzumaci dále nepokračoval.
- V případě, že je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, přivolá pedagog RZS.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagog zaznamená vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
- V případě, že žák není schopen dalšího vyučování, vyzve pedagog zákonného zástupce žáka, aby si dítě vyzvedl.
- Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.
- Zákonnému zástupci ohlásí škola tuto skutečnost i v případě, že je žák schopen výuky.
- Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně - právní ochrany dětí.
(V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonného zástupce poskytne školní metodik prevence informaci o možnostech odborné pomoci.)
 - Škola vyvodí sankce dané školním řádem. (je třeba rozlišit uživatele od distributora – uživatel je nebezpečný sobě, distributor všem; distribuce je trestným činem.)
 - V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagog provést orientační test na přítomnost OPL (zkouška ze slin), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce.

Jak řešit distribuci OPL ve škole?

Distribuce může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin. Množství nemá vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

1) pedagog našel OPL ve škole

- Látku nepodrobuje žádnému testu.
- O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
- Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ve školním trezoru.
- O nálezů vyrozumí Policii ČR.

2) pedagog zadržel u žáka OPL

- Látku nepodrobuje žádnému testu.
- O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
- O nálezů sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byla OPL nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla OPL nalezena (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pedagog tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo zástupce školy. Zápis založí školní metodik prevence do své agendy.
- O nálezů vyrozumí Policii ČR a informuje zákonné zástupce.
- V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předá pedagog látku přivolanému lékaři.

3) pedagog má podezření, že žák má OPL u sebe

- Řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultuje s ní další postup a informuje zákonného zástupce žáka.
- Žák je izolován od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádíme osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věci

KRIZOVÝ PLÁN KRÁDEŽE A VANDALISMUS V PROSTŘEDÍ ŠKOLY

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a úmyslné ničení školního majetku jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze ve školním prostředí setkat.

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem

- O události pořídít záznam na základě výpovědi poškozeného.
- Věc ohlásit na Policii ČR.
- V případě, že je znám pachatel, je třeba ho nahlásit orgánu sociálně - právní ochrany dítěte.

Jak postupovat při vzniku škody způsobené vandalismem

- Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.

- V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.
- V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou dítěte k dohodě o náhradě škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

Režim proti šikanování

Třídní učitel během celého roku sleduje vztahy mezi dětmi ve třídě, jednou ročně provede šetření pomocí dotazníku.

Pedagogičtí pracovníci důsledně vykonávají dozor nad žáky o přestávkách ve škole.

Před vyučováním (před školou a v šatnách) dohlíží na žáky správní zaměstnanci školy.

Třídní učitelé oznámí žákům na koho se v případě nutnosti mohou obrátit – třídní učitel, metodik prevence, výchovný poradce.

Sdružení linka bezpečí – nonstop **116111**

Linka – Riziko kyberprostoru -**778 510 510**

Ve školním řádu jsou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

Pro potrestání agresorů bude využito těchto opatření:

Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele.

Snížení známky z chování.

Převedení do jiné třídy.

Seznámení rodičů s nekompromisním bojem školy proti šikaně

Rodiče budou seznámeni s touto problematikou prostřednictvím třídních schůzek, webových stránek školy a informativního letáku.

VIII. Evaluace PPŠ

Žáci se budou moci k jednotlivým programům vyjádřit v dotaznících nebo ústně. Shrnutí a následná reflexe proběhnou v běžných vyučovacích hodinách a na hodinách třídnických. Žáci mohou své připomínky rovněž sdělit svým zástupcům v žakovské radě nebo je umístit do schránky důvěry.

S učiteli, kteří se akcí zúčastní, budou názory a připomínky probrány v zápětí po akci.

Preventivní program školy se v každém pololetí zhodnotí na pedagogické radě, celkové hodnocení bude provedeno na konci školního roku.

IX. Přílohy

I. Informační leták pro rodiče

Jak ochránit svoje dítě před šikanou?

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje, když jeden nebo více spolužáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým.

V počátku se to děje nenápadně, prostřednictvím různých legrácek a „žertíků“ (strkání, nadávání, schovávání věcí), případně odmítáním, přehlížením, zesměšňováním a pomlouváním. Později se otravování života obětem stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí) nebo kruté psychické násilí, někdy oboje dohromady.

Následky šikanování

Šikanování je vážná věc a v řadě případů je trestným činem. Utrpení dětí je nepředstavitelné a jeho následky na těle i na duši mohou děti nést po celý svůj život.

Jak dítě zachránit?

Poskytněte dítěti maximální oporu, zorientujte se ve vnějším obraze šikanování (co, kdo, kdy, kde, jak?), v případě, že mu hrozí nebezpečí, nechejte ho doma.

Můžete navštívit rodinu agresora a pokusit se s nimi domluvit o nápravě situace.

Zajistěte ochranu dítěte na cestě do školy a domů.

Oba rodiče by měli navštívit ředitele a třídního učitele a informovat je o tom, co se od dítěte dozvěděli.

V případě, že jde o pokročilé stadium šikany, je nutné obrátit se na odborníky:

v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,

v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou

poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,

v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence

Při závažném šikanování lze také obrátit se na policii a podat trestní oznámení.

II. Informační leták pro žáky

Nikdo nemá právo druhému ubližovat!

Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál.

Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto.

PŘEKONEJ STRACH A ZAJDI ZA UČITELEM, KTERÉMU DŮVĚŘUJEŠ (ŠKOLNÍM METODIKEM PREVENCE, ŠKOLNÍM PSYCHOLOGEM, VÝCHOVNÝM PORADCEM).

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevyšimlali si tě.

Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl:

„Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“

Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neříct, je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

Obrat' se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě. Svěř se svým rodičům.

V případě, že nenajdeš odvalu říct to ani svým rodičům, zavolej na pražskou

Linku bezpečí, telefon 800 155 555 nebo 116 111. Bezplatně můžeš

telefonovat z celé republiky. Nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu.

Tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje

III. Školní preventivní strategie

(dlouhodobý preventivní program)

1. Charakteristika primární prevence (*metodický pokyn*

č. j.: 20 006/2007-51)

- veškerá činnost směřující ke snaze zabránit výskytu rizikového chování
- snaha minimalizovat škody způsobené výskytem tohoto chování
- výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a zachování integrity osobnosti

2. Sociálně patologické jevy, na které je zaměřena primární prevence

(*metodický pokyn č. j.: 20 006/2007-51*)

- záškoláctví
- šikana
- rasismus, xenofobie
- vandalismus
- kriminalita, delikvence
- užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky)
- závislost na politickém a náboženském extremismu (sekty...)
- netolismus (virtuální drogy – počítače, televize...)
- gambling (patologické hráčství)
- rozpoznání a intervence v případech domácího násilí, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání, ohrožování mravní výchovy mládeže, poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)

3. Dokumenty k realizaci dlouhodobé školní preventivní strategie

Č.j.: 13 409/98-24

Metodický list k poskytování poradenských služeb na školách a školských zařízeních

Č.j.: 14 423/99-22

Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance

Č.j.: 14 514/2000-51

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže

Č.j.: 28 275/2000-22

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízeních

Č.j.: 10 194/2002-14

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví

Č.j.: 25 884/2003-24

Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané

Č.j.: 11 691/2004-24

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu

Č.j.: 10844/2005-24

Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 - 2008

Č.j.: 20 006/2007-51

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a TV k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže

Č.j.: 24 246/2008-6

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a TV k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských

Zařízení

5. Aktuální legislativa

Zákony, vyhlášky

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými toxikomaniemi

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Zákon 89/2012 Sb. Občanský zákoník

Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Vyhláška 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků

Vyhláška 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT, krajem, (...)

Vyhláška 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky

Vyhláška 13/200 5Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání na konzervatoři

Vyhláška 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů

Narižení vlády 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků

6. Realizace, podmínky a cíl dlouhodobého preventivního programu

- na tvorbě a realizace Školní preventivní strategie se podílí všichni pedagogové naší školy
- Školní preventivní strategie slouží jako podklad pro zpracování preventivního programu pro daný školní rok
- cílem strategie není výchova „bezproblémového žáka“ (to není v lidských silách), ale snaha o vytvoření takových podmínek, ve kterých má možnost pracovat na svém rozvoji osobnosti
- chceme vytvořit takové prostředí, ve kterém žák bude mít dostatečné množství informací umožňující mu lépe a zodpovědněji se rozhodovat a orientovat ve světě kolem něj
- vytvořit prostředí, ve kterém se nebude bát říct si o pomoc (bude-li chtít)
- vytvořit prostředí, ve kterém bude vědět, kde a jak o pomoc žádat
- chceme posilovat žákovo sebevědomí, sebeúctu a zodpovědnost, které mu mohou pomoci při setkání s patologickými jevy a které mu mohou ulehčit boj s nimi
- zvýšená pozornost bude věnována jevům signalizujícím možný výskyt záškoláctví, šikany a zneužívání návykových látek
- ve snaze o větší bezpečí žáků držíme posílené dozory na chodbách o přestávkách
- podporujeme ekologické aktivity (např. ve třídách jsou nádoby na tříděný odpad)
- každoročně pořádáme školní projekty, do kterých se na různé úrovni zapojují všichni naši žáci (použití nevšedních nebo málo užívaných metod práce, zapojení všech žáků, spolupráce)
- Školní řád obsahuje odstavce týkající se prevence sociálně patologických jevů (žáci mají vymezené, co je povoleno a co se nesmí s ohledem na jejich zdraví a bezpečí a dobré mravy)
- v příloze Školního řádu je uveden postup školy, podle kterého jedná v případech vandalizmu v prostorách školy
- v příloze Školního řádu je uveden postup školy, podle kterého jedná v případech užití návykových látek, či zjištění jejich výskytu ve škole
- žáci mají ve školním řádu jasně vymezené sankce za neomluvenou absenci
- řádné a včasné omlouvání absence sledují třídní učitelé
- škola úzce spolupracuje s odborníky a specializovanými institucemi v oblasti prevence a následného řešení sociálně patologických jevů, např. s odbornými lékaři, psychology, psychiatry, Policí ČR, Městskou policií, Odborem sociálně právní ochrany dětí

- výchovná poradkyně a školní metodička prevence si vedou záznamy z jednání s žáky i jejich zákonnými zástupci, která potom slouží jako podklad pro případná další šetření a vyhodnocování
- škola má vypracovaný Program proti šikanování, který slouží pedagogickým pracovníkům, rovněž rodičům i žákům školy
- prevence sociálně patologických jevů je i nedílnou součástí Školního vzdělávacího programu

Školní metodik prevence

- koordinuje a dohlíží na plnění školní preventivní strategie
- vypracovává preventivní program pro daný školní rok, který vychází z dlouhodobé strategie
- úzce spolupracuje s výchovným poradcem při řešení aktuálních problémů a společně vedou agendu s tím související

Třídní učitel

- snaží se získat důvěru své třídy (žáci s ním mohou řešit své problémy)
- organizuje třídnické hodiny, na kterých řeší aktuální otázky, rozvíjí pozitivní interakci mezi žáky a sleduje vztahy ve třídě
- motivuje a vytváří vnitřní pravidla třídy, která jsou v souladu se školním řádem
- důsledně dohlíží na dodržování pravidel a školního řádu
- sleduje absenci, chování a projevy žáků (důraz na prevenci záškoláctví a šikany)
- spolupracuje s rodinou (zjišťuje specifika rodiny a z toho vyplývající možná rizika)
- spolupracuje s dalšími vyučujícími, školním metodikem prevence a výchovným poradcem
- podílí se na realizaci preventivních programů, diagnostiky třídy
- při vzniku problémových situacích svolává mimořádné třídní schůzky (za možné účasti vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce...)

Pedagogičtí pracovníci

- při svém působení na žáky zohledňují školní preventivní strategii
- spolupracují se školním metodikem prevence a výchovným poradcem
- je-li to možné, začleňují primární prevenci do svých hodin (rodinná výchova, výchova ke zdraví, výchova k občanství...) – projekty zaměřené na primární prevenci a posílení kompetencí občanských, komunikativních, sociálních a personálních (posilování sociálních dovedností, komunikace, klima třídy, respektování odlišností apod.)

Struktura školní prevence

Aktivity vzhledem k žákům

- využívání schránky důvěry a nástěnek s důležitými informacemi a kontakty týkajícími se prevence a pomoci v krizových situacích
- konzultační hodiny školního metodika prevence, výchovného poradce
- pravidelné i mimořádné třídnické hodiny
- besedy a prožitkové programy zaměřené na sociálně patologické jevy pořádané odbornými institucemi
- podle potřeb konkrétní třídy besedy vedené školním metodikem prevence a výchovným poradcem, vypracování dotazníků, depistáží
- individuální pohovory s problémovými žáky nebo žáky, kteří se chtějí „vypovídat“
- nabídka volnočasových aktivit, soutěží, různých kroužků pořádaných školou
- účast žáků na vhodných kulturně vzdělávacích a sportovních akcích, výletech, exkurzích

- zapojení se do celoškolního projektu
- možnost vyjadřovat se a vznášet podněty prostřednictvím žákovského senátu, možnost využívat školní knihovnu
- primární prevence je začleněna do celého výchovně vzdělávacího procesu:

1. stupeň

- vytváření kamarádství mezi dětmi, vznik nových kolektivů, vztahy v rodině (1.třída)
- řešení konfliktů a negativních jevů, agresivita, upevňování vztahů v kolektivu (2.třída)
- prevence kouření, virtuální závislosti na počítačových hrách, televizi, automatech, zdravý životní styl (3.třída)
- problematika šikany, řešení konfliktu, práva dětí, trávení volného času, mimoškolní činnost dětí (4.třída)
- alkoholismus a jeho působení na lidský organismus, problematika drog, drogové závislosti (5.třída)

2. stupeň

a) Zdravý životní styl a přírodovědná oblast (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity, biologie člověka, ekologie, chemie, sexuální výchova, návykové látky /alkohol, tabák, omamné a psychotropní látky/...) – *výchova ke zdraví, tělesná výchova, přírodopis, chemie*

b) Oblast sociálně právní, společenskovední, (právní aspekty sociálně patologických jevů, postoj společnosti ke společensky nežádoucím jevům, práva a povinnosti dítěte, formy komunikace, vztahy, sociální dovednosti a kompetence, rasismus, xenofobie, kriminalita, vandalismus, šikana, gamblérství, netolismus, rizikové skupiny, sekty...) – *Výchova k občanství, výchova ke zdraví, český jazyk (komunikační dovednosti)*

Aktivity vzhledem k pedagogům

- další vzdělávání školního metodika prevence, výchovného poradce a ostatních pedagogů ve vhodných kurzech pořádaných odbornými pracovišti
- přednášky pro pedagogy na téma sociálně patologických jevů realizované odborníky na tuto tematiku
- úzká spolupráce se školním metodikem prevence, výchovným poradcem a pedagogy navzájem
- vzájemná pomoc pedagogů při řešení problémů (rady, nápady, materiály, inspirace...)
- poradenská činnost školního metodika a výchovného poradce
- možnost využívat publikace ze školní knihovny, videokazety a jiné materiály k prevenci sociálně patologických jevů

Aktivity vzhledem k rodičům

- navázání spolupráce s rodiči žáků již od první třídy
- čtyřikrát ročně pořádané třídní schůzky, na první třídní schůzce ve školním roce jsou rodiče seznámeni se Školním řádem, Preventivním programem školy, Programem proti šikanování a Školní preventivní strategií
- v případě potřeby uspořádání mimořádných třídních schůzek za účasti vedení, školního metodika prevence, výchovného poradce...
- předání důležitých kontaktů prostřednictvím nástěnek
- konzultační hodiny školního metodika prevence, výchovného poradce a všech pedagogických pracovníků, ve kterých rodiče mohou individuálně konzultovat a vyhledat pomoc, případně být odkázáni na odborníky na patologické jevy mimo školu
- v průběhu školní docházky pravidelné poskytování informací o prospěchu v žákovské knížce či osobním nebo telefonickým spojení v případě problémů

- prostřednictvím webových stránek možnost sledovat aktuální dění ve škole, připravované a uskutečněné akce apod.
- individuální konzultace pro zákonné zástupce žáků, u kterých je podezření na experimenty s návykovými látkami či výskyt jiného sociálně patologického jevu
- pořádání besed s odborníky na téma sociálně patologických jevů
- možnost podílet se na chodu školy prostřednictvím Sdružení rodičů
- možnost účastnit se akcí pořádaných pro rodiče a děti

Preventivní plán školy je vždy na konci školního roku vyhodnocen. Důraz je kladen na naplňování cílů a vyhodnocování jednotlivých aktivit.